

2. Виноградов В. С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы). Москва : Издательство института общего среднего образования РАО, 2001. 224 с.
3. Коржова С. Теория перевода. Тюмень : Арты, 2007. 114 с.
4. Миньяр-Белоручев Р. Теория и методы перевода. Москва : Московский лицей, 2006. 296 с.
5. Федоров А.В. Основы общей теории перевода. Москва : Флинта-наука 2009. 421 с.
6. Мамонтова В.В. Словообразовательная семантика сложносоставных слов: структурный и когнитивный подходы. *Материалы II международной конференции «Современные направления в лингвистике и преподавании языков»*. Москва : МНЭПУ, 2008. 113–117.
7. Шейдеман Г.И. Перевод идиоматических и неидиоматических сложных существительных и сложных прилагательных с русского языка на английский. *Наука. Искусство. Культура*. Т.11 № 5. Москва : Флинта-наука, 2018. С. 4–18.
8. Російсько-український словник у 4-х томах / за ред. С. Головащука. Київ : Наукова думка, 1969.
9. Ганич Д. І., Олійник І. С. Російсько-український і українсько-російський словник. Київ : Політвидав України, 1990. 560 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-262-6-20>

О. МЕЖОВ

*Волинський національний університет
імені Лесі Українки*

ПРАКТИЧНИЙ КУРС УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В СИСТЕМІ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН ЗВО

Відповідно до сучасних викликів на ринку праці освітньо-професійні програми й навчальні плани підготовки бакалаврів філології мають повною мірою забезпечувати принцип практичної спрямованості навчання [2, с. 6–8]. Цьому слугує насамперед навчальна дисципліна «Практичний курс української мови», яка закладає міцні основи лінгвістичної підготовки майбутніх

філологів, сприяє підвищенню рівня культури усного та писемного мовлення, формує фахівця з високим рівнем мовної свідомості.

Комплекс різноаспектних завдань курсу зумовлює його модульно-тематичне структурування й належне забезпечення внутрішньопредметних і міжпредметних зв'язків. Удосконалювати орфографічні компетентності майбутніх філологів покликаний змістовий модуль «Українська орфографія», більшість тем якого повинні вивчатися у тісному взаємозв'язку з фонетикою та орфоєпією, щоб одночасно з правописними виробити вміння й навички правильної вимови звуків і звукосполук, нормативного наголошування слів, дотримання закономірностей милозвучності української мови. Поглибити, узагальнити й систематизувати набуті в шкільному курсі української мови знання здобувачів освіти з граматики української мови допоможуть змістові модулі «Морфеміка, словотвір, морфологія української мови» та «Синтаксис української мови», кінцева мета яких навчити здобувачів освіти правильної словозміни, словотворення, побудови словосполучень і різнотипних речень. Ці питання потрібно розглядати невіддільно від правописних норм – орфографічних і пунктуаційних відповідно. Опрацювання граматичних ознак різних частин мови потрібно поєднувати не лише із закріпленням правопису їх відмінкових чи особових закінчень, а й навичок слововживання. Для цього, безперечно, знадобляться внутрішньопредметні зв'язки із лексикологією та фразеологією (добір до різних лексико-граматичних класів слів синонімічних рядів, антонімів, паронімів, омонімів, фразеологізмів тощо). Активізації й збагаченню словникового запасу бакалаврів філології сприятиме їх скерування до лексикографічних джерел, зокрема й онлайн-словників із постійним нагадуванням вислову відомого поета «Не бійтесь заглядати у словник...».

Вивчаючи різні типи простих і складних речень у практичному курсі української мови, студенти засвоюють пунктуаційні норми паралельно із синтаксичними. Викладач на конкретних прикладах має постійно пояснювати, як структура речення, його зміст та інтонація впливають на розстановку розділових знаків, а отже, приділити значну увагу видам інтонації та змістових відношень

При цьому не слід забувати про інтонаційний принцип, який тісно пов'язаний зі структурним і смисловим, оскільки інтонація є наслідком семантико-синтаксичного членування речення [3, с. 403–404]. Тут у нагоді може стати запропоноване викладачем авдіювання висловлень із різними видами інтонації й пунктуації та наочне відображення відповідних інтонаційних малюнків, щоб студенти відчували різницю в паузах, темпі мовлення, логічному наголошенні різнотипних речень із комою, тире, двокрапкою, крапкою з комою. Варто пам'ятати, що синонімія властива не тільки словам і словосполученням, а й реченням, тому у вивченні синтаксису з метою урізноманітнити вживання синтаксичних конструкцій слід акцентувати на синтаксичній синонімії й доцільності вживання в конкретних мовленнєвих ситуаціях односкладних / двоскладних, повних / неповних, активних / пасивних, сурядних / підрядних / безсполучникових структур, відокремлених зворотів / підрядних частин тощо. Цій меті має бути підпорядковане вивчення виражальних можливостей лексичних, граматичних одиниць і категорій у різностильових текстах сучасної української мови.

Проте мовна змістова лінія недостатня для повноцінного формування майбутніх фахівців високої кваліфікації, тому необхідно неупинно розвивати їхню усну та письмову мовленнєву (мовнокомунікативну) компетентність у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування, комунікативних ситуаціях, а також загальнолюдські орієнтири, цілісні світоглядні уявлення, багатий духовний світ, національну свідомість (соціокультурні компетентності). Цьому сприятиме постійна робота з текстами різних стилів і жанрів, їхній лінгвостилістичний аналіз, оцінювання, редагування, переклад, а також завдання щодо створення власних висловлень, діалогів, есеїв на різну соціокультурну тематику, що забезпечить міжпредметні зв'язки з літературою та іншими суспільними галузями знань.

Звичайно, практичний курс української мови як пропедевтична дисципліна на філологічних факультетах не претендує на вичерпне висвітлення усього мовного матеріалу. Компетентності, отримані студентами відділення україністики під час опрацювання курсу,

закладуть надійне підґрунтя для вивчення циклу таких нормативних дисциплін, як «Сучасна українська літературна мова», «Стилістика української мови», «Культура мовлення й риторика», «Теорія і практика редагування» тощо. Проте на деяких нових освітніх програмах (порівняно з попередніми), зокрема відділення полоністики, це, на жаль, єдина дисципліна. Отож, подбаймо, щоб студенти до закінчення бакалаврату й магістратури не забули рідну мову, а для цього формувати їхні вміння й навички постійного самонавчання й самовдосконалення не лише іншомовних, а й передовсім українськомовних компетентностей упродовж життя.

Література

1. Кульбабська О. В., Кардашук О. В. Крок у професію. Методика викладання української мови : навч. посібник. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2017. 256 с.

2. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 03 Гуманітарні науки, спеціальність 035 «Філологія». Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti>

3. Сучасна українська літературна мова : підручник / за ред. М. Я. Плющ. 7–е вид., стер. Київ: Вища школа, 2009. 430 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-262-6-21>

І. МЕНСІТОВ

Запорізький національний університет

ЖАНРОВІ ОСОБЛИВОСТІ ІСТОРИЧНОЇ ПОЕМИ «УКРАЇНА КОЗАЦЬКА» В. СЕВЕРИНЮКА

Поема є одним із найдавніших жанрів літератури, бо виникла вона ще за тих часів, коли літературні тексти заучували напам'ять, і вже значно пізніше фіксували на письмі. Тому епічні поеми вважають історично першими, адже вони нерозривно пов'язані з фольклором і виконують функції національних епосів, –